

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ

Τεύχος 237, Σεπτέμβριος-Οκτώβριος 2017

- **Ενδιάμεση Έκθεση του ΙΝΕ για την Ελληνική Οικονομία και την Απασχόληση: Συνέντευξη του Επιστημονικού διευθυντή του ΙΝΕ**
- **Δελτίο Τύπου**

Η συνέχιση της ίδιας πολιτικής, με ή δίχως τον μανδύα του Μνημονίου, περιορίζει τις δυνατότητες της ελληνικής οικονομίας και την οικονομική ανάπτυξη, ενώ παράλληλα το σημερινό επίπεδο της οικονομίας δεν θα πρέπει να θεωρηθεί διατηρήσιμο αν δεν υπάρξει ένα «ισχυρό σοκ απασχόλησης και εισοδημάτων» στην οικονομία. Τα στοιχεία της Ενδιάμεσης Έκθεσης για την Ελληνική Οικονομία και την Απασχόληση δείχνουν ότι δεν έχουν διαμορφωθεί οι προϋποθέσεις μετάβασης της οικονομίας σε μια σταθερή και ενδογενώς διατηρήσιμη δυναμική. Αυτές οι επισημάνσεις αναφέρονται σε συνέντευξη του Επιστημονικού Διευθυντή του ΙΝΕ που δόθηκε στο www.insider.gr, 4/10/17 Στο παρόν τεύχος της ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ, επίσης δημοσιεύονται το Δελτίο Τύπου της ΓΣΕΕ για την παρουσίαση της Ενδιάμεσης Έκθεσης του ΙΝΕ για την Ελληνική Οικονομία και ακολουθούν τα βασικά συμπεράσματα της Ενδιάμεσης Έκθεσης. Τέλος, δημοσιεύονται οι δραστηριότητες του ΙΝΕ το τελευταίο διάστημα.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ • ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΓΣΕΕ

ΕΚΔΟΤΗΣ: Γιάννης Παναγόπουλος

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ: Γιώργος Αργείτης, Γιάννης Κουζής, Δημήτρης Κατσορίδας, Γιώργος Κολλιάς, Γιώργος Κρητικίδης

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: Γιώργος Αργείτης

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ: Γ. Κολλιάς, Δ. Κατσορίδας

ΓΡΑΦΕΙΑ: Ιουλιανού 24 Αθήνα, Τηλ: 210 8202247, Fax: 210 8202202

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΑ: www.inegsee.gr • **ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ:** dkat@inegsee.gr

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ: ΚΑΜΠΥΛΗ, Αντιγόνης 60,

Τηλ: 210 5156820, Fax: 210 5156811, www.kambili.gr

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

04/10/2017

ΙΝΕ ΓΣΕΕ: Ενδιάμεση Έκθεση για την ελληνική οικονομία και την απασχόληση 2017

4 Οκτωβρίου 2017

Το Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ παρουσίασε την Ενδιάμεση Έκθεση για την ελληνική οικονομία και την απασχόληση για το 2017, η οποία αξιολογεί το πρώτο εξάμηνο του 2017 στο πλαίσιο μιας ευρύτερης εκτίμησης για την κατάσταση και τις προοπτικές της οικονομίας.

Τα κύρια ευρήματά και συμπεράσματα της Ενδιάμεσης Έκθεσης είναι τα εξής:

Η ελληνική οικονομία βρίσκεται σε σημείο καμπής. Για δεύτερη φορά μετά το 2014 αναζητά διέξοδο από την εύθραυστη σταθεροποίησή της στο χαμηλό επίπεδο

δραστηριότητας στο οποίο βρίσκεται μετά τη μεγάλη ύφεση της περιόδου 2010-2013.

Δεν παρατηρούνται οι μακροοικονομικοί και οι παραγωγικοί μετασχηματισμοί που θα δημιουργούσαν ουσιαστικές προϋποθέσεις μετάβασης της οικονομίας προς μια δυναμική και διατηρήσιμη ανάκαμψη.

Οι επενδύσεις έχουν σταθεροποιηθεί σε ένα επίπεδο κατά 63% χαμηλότερο από αυτό του α' τριμήνου του 2008, κάνοντας εμφανές το τεράστιο επενδυτικό κενό στο οποίο έχει περιέλθει η οικονομία. Υπολογίζεται ότι –με βάση τον μέσο ρυθμό αύξησης των επενδύσεων του 2016– ο όγκος των επενδύσεων θα φτάσει στο επίπεδο

του α' τριμήνου του 2008 το α' τρίμηνο του 2033.

Η κατανάλωση έχει σταθεροποιηθεί σε ένα επίπεδο χαμηλότερο κατά 24 ποσοστιαίες μονάδες από το αντίστοιχο του α' τριμήνου του 2008. Το επίπεδό της δεν θα είναι διατηρήσιμο δεδομένων των επικείμενων μέτρων λιτότητας και αν δεν υπάρξει ένα ισχυρό σοκ απασχόλησης και εισοδημάτων στην οικονομία.

Ο όγκος των εξαγωγών σε πραγματικούς όρους απέχει πολύ από το να καταστεί βασικός αναπτυξιακός μοχλός της οικονομίας.

Παρατηρούνται υψηλά ποσοστά υποαπασχόλησης, η οποία κατά τη διάρκεια της κρίσης έχει σχεδόν τριπλασιαστεί (από 99 χιλιάδες εργαζομένους το 2008 σε 267 χιλιάδες το 2017), και των απογοητευμένων ανέργων, που επίσης υπερτριπλασιάζεται (από 37 χιλιάδες σε 109 χιλιάδες) την αντίστοιχη περίοδο.

Η σημαντική αύξηση των επισφαλών θέσεων εργασίας επηρεάζει τη μεταβολή των μισθών, καθώς ο μέσος μισθός των απασχολούμενων με μερική απασχόληση ήταν το 2016 397,67 ευρώ. Η εξέλιξη αυτή επιφέρει σοβαρές μακροοικονομικές επιπτώσεις, καθώς ουσιαστικά λειτουργεί ως κρυφός μηχανισμός λιτότητας.

Επιπλέον, σύμφωνα με τα στοιχεία της EU-SILC για το 2015, το 34,7% των εργαζομένων με πλήρη απασχόληση και το 42,13% των εργαζομένων με μερική απασχόληση λαμβάνουν μισθό χαμηλότερο του κατώτατου. Το γεγονός ότι ένας αυξανόμενος αριθμός εργαζομένων κινείται γύρω και κάτω από το όριο της φτώχειας

είναι ένδειξη της εύθραυστης κατάστασης της ελληνικής κοινωνίας.

Η εκτίμηση του ΙΝΕ ΓΣΕΕ είναι ότι η ελληνική οικονομία εξακολουθεί να αναζητά έναν δυναμικό μηχανισμό δημιουργίας εισοδημάτων και ροών ρευστότητας που θα ενεργοποιήσει διατηρήσιμες επεκτατικές τάσεις στον πραγματικό τομέα, θα δημιουργήσει θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης και θα βελτιώσει τη φερεγγυότητα και τη ρευστότητα του τραπεζικού και του δημόσιου τομέα της οικονομίας. Ένας τέτοιος μηχανισμός είναι προϋπόθεση για την ουσιαστική έξοδο της χώρας από την κρίση χρέους και για τη δημιουργία βιώσιμων πρωτογενών πλεονασμάτων που θα την αποδεσμεύσουν από την επιτροπεία των δανειστών.

Η Ελλάδα χρειάζεται ένα νέο ισορροπημένο μοντέλο ανάπτυξης, ένα επεκτατικό μείγμα εσωστρέφειας και εξωστρέφειας. Η επεκτατική εσωστρέφεια επιτυγχάνεται με την ανάπτυξη δραστηριοτήτων ικανοποίησης της εγχώριας δαπάνης με υποκατάσταση εισαγωγών. Η επεκτατική εξωστρέφεια επιτυγχάνεται με την αύξηση των εθνικών μεριδίων παραγωγής στην παγκόσμια αγορά.

Με τις Εκθέσεις του το ΙΝΕ ΓΣΕΕ επιχειρεί να παρέμβει στον δημόσιο διάλογο παρουσιάζοντας, με επίκεντρο τη μισθωτή εργασία, ένα εναλλακτικό πλαίσιο ιδεών, ανάλυσης, εκτιμήσεων και προτάσεων πολιτικής από αυτό που κυριαρχεί στη δημόσια οικονομική και πολιτική συζήτηση.

Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση Ενδιάμεση Έκθεση Οκτώβριος 2017

Βασικά συμπεράσματα

Η παρούσα Ενδιάμεση Έκθεση του ΙΝΕ ΓΣΕΕ για την ελληνική οικονομία και την απασχόληση αξιολογεί το α' εξάμηνο του 2017 στο πλαίσιο μιας ευρύτερης εκτίμησης για την κατάσταση και τις προοπτικές της οικονομίας. Με τις Εκθέσεις του το ΙΝΕ ΓΣΕΕ επιχειρεί να παρέμβει στον δημόσιο διάλογο παρουσιάζοντας, με επίκεντρο τα συμφέροντα των εργαζομένων, ένα εναλλακτικό πλαίσιο ιδεών, ανάλυσης, εκτιμήσεων και προτάσεων πολιτικής από αυτό που κυριαρχεί στη δημόσια οικονομική και πολιτική συζήτηση.

Τα βασικά συμπεράσματα της παρούσας Ενδιάμεσης Έκθεσης του ΙΝΕ ΓΣΕΕ είναι τα εξής: Η ελληνική οικονομία βρίσκεται σε σημείο καμπίης. Για δεύτερη φορά μετά το 2014 αναζητά διέξοδο από την εύθραυ-

στη σταθεροποίησή της στο χαμηλό επίπεδο δραστηριότητας στο οποίο βρίσκεται μετά τη μεγάλη ύφεση της περιόδου 2010-2013. Εξακολουθεί να αναζητά έναν δυναμικό μηχανισμό δημιουργίας εισοδημάτων και ροών ρευστότητας που θα ενεργοποιήσει διατηρήσιμες επεκτατικές τάσεις στον πραγματικό τομέα, θα δημιουργήσει θέσεις εργασίας πλήρους απασχόλησης και θα βελτιώσει τη φερεγγυότητα και τη ρευστότητα του τραπεζικού και του δημόσιου τομέα της οικονομίας.

Ένας τέτοιος μηχανισμός είναι προϋπόθεση για την ουσιαστική έξοδο της χώρας από την κρίση χρέους και για τη δημιουργία βιώσιμων πρώτογενών πλεονασμάτων που θα την αποδεσμεύσουν από την επιτροπεία των δανειστών. Ωστόσο, οι τρέχουσες οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις

δείχνουν ότι η αναζήτηση ενός τέτοιου αναπτυξιακού μηχανισμού εξακολουθεί να έχει ανοιχτό χρονικό ορίζοντα.

Κατά την άποψή μας, δεν παρατηρούνται οι μακροοικονομικοί και παραγωγικοί μετασχηματισμοί που θα δημιουργούσαν ουσιαστικές προϋποθέσεις μετάβασης της οικονομίας προς μια δυναμική και διατηρήσιμη ανάκαμψη.

Οι επενδύσεις έχουν σταθεροποιηθεί σε ένα επίπεδο κατά 63% χαμηλότερο από αυτό του α' τριμήνου του 2008, κάνοντας εμφανές το τεράστιο επενδυτικό κενό στο οποίο έχει περιέλθει η οικονομία. Για να γίνει αντιληπτό το επενδυτικό σοκ που έχει ανάγκη η χώρα, υπολογίζεται ότι –με βάση τον μέσο ρυθμό αύξησης των επενδύσεων του 2016– ο όγκος των επενδύσεων θα φτάσει στο επίπεδο του α' τριμήνου του 2008 το α' τρίμηνο του 2033. Καθώς οι επενδύσεις βρίσκονται σε εξαιρετικά χαμηλό επίπεδο, μια μικρή αύξηση του όγκου τους καταγράφεται ως σημαντική, επικοινωνιακά, ποσοστιαία αύξηση.

Η κατανάλωση έχει σταθεροποιηθεί σε ένα επίπεδο χαμηλότερο κατά 24 ποσοστιαίες μονάδες από το αντίστοιχο του α' τριμήνου του 2008. Το επίπεδό της δεν θα είναι διατηρήσιμο αν δεν υπάρξει ένα ισχυρό σοκ απασχόλησης και εισοδημάτων στην οικονομία. Τα νέα μέτρα λιτότητας που δεσμεύουν τη χώρα μετά την ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης του τρίτου προγράμματος θα συμπιέσουν το διαθέσιμο εισόδημα.

Ο όγκος των εξαγωγών σε πραγματικούς όρους απέχει πολύ από το να καταστεί βασικός αναπτυξιακός μοχλός της οικονομίας. Η αύξηση του όγκου τους δεν

μεταφράζεται σε διατηρήσιμο εμπορικό πλεόνασμα λόγω της μεγάλης εξάρτησης της εγχώριας παραγωγής από τις εισαγωγές και, επομένως, δεν αντισταθμίζει κάποια ουσιαστική μετάβαση της ελληνικής οικονομίας σε ένα νέο, πιο εξωστρεφές μοντέλο ανάπτυξης.

Η συνέχιση της ίδιας πολιτικής δημοσιονομικής προσαρμογής σε συνδυασμό με τον αδύναμο παραγωγικό ιστό της οικονομίας, που περιορίζει τη δημιουργία διατηρήσιμων εξωτερικών πλεονασμάτων, οδηγούν σε συνεχή απώλεια ρευστότητας από τον ιδιωτικό τομέα. Η επίτευξη υψηλών δημοσιονομικών πλεονασμάτων συνεπάγεται έλλειμμα για τον ιδιωτικό τομέα, το οποίο –με δεδομένες τις παρούσες συνθήκες– επιβαρύνει κυρίως τα νοικοκυριά.

Τα μέτρα λιτότητας της δεύτερης αξιολόγησης, δηλαδή η μείωση των συντάξεων και του αφορολόγητου ορίου, δείχνουν ακριβώς την κατεύθυνση της προσαρμογής του ισοζυγίου των νοικοκυριών την οποία οι δανειστές και η κυβέρνηση αποφάσισαν για την επίτευξη των υψηλών πρώτογενών πλεονασμάτων τα αμέσως επόμενα χρόνια. Σε αυτό το πλαίσιο, το επίπεδο της κατανάλωσης δεν μπορεί να θεωρηθεί διατηρήσιμο μεσοπρόθεσμα, εκτός και αν υπάρξει αντιστάθμισμα της μείωσης του διαθέσιμου εισοδήματος που θα επιφέρουν τα αναμενόμενα μέτρα λιτότητας. Η εξέλιξη αυτή καθιστά τη διατηρησιμότητα της μεγέθυνσης αβέβαιη.

Στο δημοσιονομικό πεδίο, η συμμετοχή των έμμεσών φόρων στο σύνολο των εσόδων της Γενικής Κυβέρνησης κυμαίνεται σε πολύ υψηλό επίπεδο. Επίσης, το οκτάμηνο Ιανουαρίου-Αυγούστου οι έμμεσοι

φόροι αντιπροσώπευαν το 54,4% των καθαρών εσόδων του κράτους έναντι 50,7% το αντίστοιχο διάστημα πέρυσι. Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι στην Ελλάδα ο βασικός συντελεστής του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) είναι ο τέταρτος υψηλότερος μεταξύ των χωρών του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (ΟΟΣΑ), μολονότι η χώρα μας κατέχει τη 17η θέση αναφορικά με τις εισπράξεις ΦΠΑ ως ποσοστό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος (ΑΕΠ).

Επιπλέον, το α' τρίμηνο του 2017 οι πρώτογενείς δαπάνες της Γενικής Κυβέρνησης συρρικνώθηκαν κατά 4,9% έναντι του αντίστοιχου τριμήνου πέρυσι, με τις κοινωνικές παροχές να σημειώνουν πτώση 5,1%. Η μείωση των δημόσιων δαπανών αποκαλύπτει ότι η ασκούμενη δημοσιονομική διαχείριση δεν περιορίζεται μόνο στην υπερφορολόγηση. Αποτελεί ένα μείγμα επιθετικής δημοσιονομικής λιτότητας και προσαρμογής.

Η εκτίμησή μας είναι ότι η κατάσταση αυτή είναι μη βιώσιμη και δεν δημιουργεί συνθήκες διατηρήσιμης αναβάθμισης της δημοσιονομικής αξιοπιστίας της χώρας. Η διατηρήσιμη αναβάθμιση της φερεγγυότητας του Δημοσίου τα επόμενα χρόνια, που θα κρίνει και τον απεγκλώβισμό της χώρας από τα Μνημόνια και την επιτροπεία, θα εξαρτηθεί από τις μεσομακροπρόθεσμες προοπτικές της οικονομίας, την αναδιάρθρωση του χρέους και το κόστος των νέων δανειακών αναγκών. Επίσης, η μείωση του μακροπρόθεσμου στόχου για πρώτογενή πλεονάσματα γύρω από το 2% του ΑΕΠ μετά το 2021, αν και μειώνει την ένταση της δημοσιονομικής λιτότητας που απαιτεί ο στόχος του 3,5%, αφαιρεί τη δυνα-

τότητα διακριτικών επιλογών στην άσκηση της δημοσιονομικής πολιτικής.

Επιπλέον ο στόχος του 2% χαρακτηρίζεται από έλλειψη μεσομακροπρόθεσμης βιώσιμότητας. Κατά την εκτίμησή μας, για να συμβάλει στην ανάκτηση της φερεγγυότητας της χώρας, προϋποθέτει μέτρα αναδιάρθρωσης του χρέους που θα διασφαλίζουν ετήσιες πληρώμες τόκων χαμηλότερες του 2% του ΑΕΠ. Οποιαδήποτε άλλη ρύθμιση η οποία οδηγεί σε υψηλότερες δαπάνες για τόκους-ακόμη και αν διατηρεί τις ακαθάριστες δανειακές ανάγκες κάτω από το όριο του 15% του ΑΕΠ- δεν είναι βιώσιμη, καθώς συνεπάγεται κεφαλαιοποίηση μέρους των τόκων και αύξηση των μελλοντικών χρηματοδοτικών αναγκών, συντηρώντας υψηλό το πιστωτικό ρίσκο της οικονομίας και τις πιέσεις λιτότητας.

Η κατάσταση στην αγορά εργασίας το α' εξάμηνο του 2017 είναι βελτιωμένη σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Η εξέλιξη αυτή, που αποτυπώνει μια σώρευτική μεταβολή στην αγορά εργασίας με μείωση των ανέργων κατά 263,5 χιλιάδες και με αύξηση της απασχόλησης κατά 252,3 χιλιάδες την περίοδο 2014-2017, δείχνει την αργή μεν αλλά σταθερή έξοδο της οικονομίας από τη μεγάλη ύφεση της περιόδου 2010-2013. Εντούτοις, μια σειρά ποιοτικών δεικτών δημιουργούν προβληματισμό.

Ο βαθμός απασχόλησης του εργατικού δυναμικού παραμένει ιδιαίτερα χαμηλός (52%). Επιπλέον, το β' τρίμηνο του 2017 το ποσοστό της πραγματικής ανεργίας κυμαινόταν στο 28,7% (30,8% το αντίστοιχο τρίμηνο του 2016). Το ποσοστό αυτό συνεκτιμά τα πολύ υψηλά ποσοστά της υποα-

πασχόλησης, η οποία κατά τη διάρκεια της κρίσης έχει σχεδόν τριπλασιαστεί (από 99 χιλιάδες εργαζομένους το 2008 σε 267 χιλιάδες το 2017), και τών απογοητευμένων ανέργων, που επίσης υπερτριπλασιάζεται (από 37 χιλιάδες σε 109 χιλιάδες) την αντίστοιχη περίοδο.

Εξετάζοντας την κλαδική διάρθρωση της απασχόλησης, παρατηρούμε ότι κατά την περίοδο της κρίσης χάθηκαν 645,1 χιλιάδες θέσεις εργασίας, με τις μεγαλύτερες μειώσεις να εμφανίζονται στους κλάδους της γεωργίας (89,6 χιλιάδες), της μεταποίησης (122,3 χιλιάδες), τών κατασκευών (179,1 χιλιάδες) και του εμπορίου (122,1 χιλιάδες). Αντίθετα, οι μόνοι κλάδοι οι οποίοι εμφανίζουν (μικρές) αυξήσεις στην απασχόληση είναι της ενέργειας (4,4 χιλιάδες), της παροχής καταλύματος και εστίασης (68,7 χιλιάδες), τών διοικητικών και υποστηρικτικών δραστηριοτήτων (15,6 χιλιάδες) και τών τεχνών, διασκέδασης και ψυχαγωγίας (6 χιλιάδες).

Όσον αφορά τη συμμετοχή της απασχόλησης του κάθε κλάδου στο σύνολο της απασχόλησης, παρατηρούμε υποχώρηση στη σχετική σημασία τών κλάδων της μεταποίησης και τών κατασκευών, η οποία αντισταθμίζεται από την αύξηση της συμμετοχής τών υπηρεσιών, ειδικά εκείνων που σχετίζονται με τον τουρισμό. Κατά τη γνώμη μας, το αποτέλεσμα αυτό επιτείνει δυσαναλογίες που προϋπήρχαν της κρίσης στην κλαδική διάρθρωση της ελληνικής οικονομίας, καθώς μειώνει περαιτέρω τη σχετική σημασία του δευτερογενούς τομέα.

Η μεταβολή της σχέσης μεταξύ τών θέσεων εργασίας πλήρους και επισφαλούς

απασχόλησης έχει σημαντικές επιπτώσεις στην κατανομή και τη δυναμική τών μισθών, και κατά προέκταση στο διαθέσιμο εισόδημα και το βιοτικό επίπεδο τών εργαζομένων. Σύμφωνα με τα στοιχεία του πληροφοριακού συστήματος ΕΡΓΑΝΗ για το α' επτάμηνο (Ιανουάριος-Ιούλιος) του 2017, η πλειονότητα τών νέων προσλήψεων στον ιδιώτικο τομέα αφορά θέσεις μερικής (47,86%) και εκ περιτροπής (13,81%) εργασίας. Η σημαντική αυτή ενίσχυση της επισφαλούς απασχόλησης επηρεάζει τη μεταβολή τών μισθών, αφού, όπως δείχνουν τα στοιχεία απασχόλησης του Ιδρύματος Κοινωνικών Ασφαλίσεων – Ενιαίου Ταμείου Μισθωτών (ΙΚΑ-ΕΤΑΜ) για τον Νοέμβριο του 2016, ο μέσος μισθός τών απασχολουμένων με μερική απασχόληση ήταν 397,67 ευρώ.

Η εξέλιξη αυτή επιφέρει σοβαρές μακροοικονομικές επιπτώσεις, καθώς ουσιαστικά λειτουργεί ως κρυφός μηχανισμός λιτότητας. Επιπλέον, σύμφωνα με τα στοιχεία της European Union Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC) για το 2015, το 34,7% τών εργαζομένων με πλήρη απασχόληση και το 42,13% τών εργαζομένων με μερική απασχόληση λαμβάνουν μισθό χαμηλότερο του κατώτατου. Το γεγονός ότι ένας αυξανόμενος αριθμός εργαζομένων κινείται γύρω και κάτω από το όριο της φτώχειας είναι ένδειξη της εύθραυστης κατάστασης της ελληνικής κοινωνίας.

Η εξέταση της κλαδικής κατανομής του μέσου ονομαστικού μισθού μάς οδηγεί στα εξής συμπεράσματα: Πρώτον, όλοι οι κλάδοι εμφανίζουν μειώσεις οι οποίες κατά μέσο όρο φτάνουν στο 18,1%. Συνεπώς, και ως αποτέλεσμα της κρίσης και

της ασκούμενης οικονομικής πολιτικής, σημειώθηκε μια οριζόντια μείωση εισοδημάτων που επηρέασε τη συντριπτική πλειονότητα των μισθωτών. Δεύτερον, οι κλάδοι στους οποίους εμφανίζονται οι μεγαλύτερες μειώσεις είναι της εκπαίδευσης, της διασκέδασης και του τουρισμού. Αντίθετα, οι κλάδοι με τις μικρότερες μειώσεις είναι της διαχείρισης ακίνητης περιουσίας, μεταφοράς και αποθήκευσης, και των ορυχείων. Τρίτον, οι κλάδοι εντάσεως εργασίας εμφανίζουν μεγάλες μειώσεις στους μισθούς. Ο μέσος μισθός στη μεταποίηση μειώνεται κατά 17,8%, στις κατασκευές κατά 19,8% και στο εμπόριο κατά 19,9%.

Ένα σημαντικό εύρημα της ανάλυσής μας είναι ότι η συμπίεση των μισθών συσχετίζεται με την απορρύθμιση των εργασιακών σχέσεων. Οι κλάδοι στους οποίους σημειώνεται η μεγαλύτερη χρήση της μερικής απασχόλησης είναι των κατασκευών, των τεχνών, του τουρισμού, των διοικητικών υπηρεσιών, των λοιπών δραστηριοτήτων παροχής υπηρεσιών, της εκπαίδευσης και του εμπορίου. Οι κλάδοι με τις μεγαλύτερες μειώσεις στον μέσο μισθό είναι της εκπαίδευσης, των τεχνών, του τουρισμού, του εμπορίου και των κατασκευών. Δηλαδή οι κλάδοι των τεχνών, του τουρισμού, των κατασκευών, της εκπαίδευσης και του εμπορίου είναι οι κλάδοι που εμφανίζουν ταυτόχρονα τη μεγαλύτερη αύξηση μερικής απασχόλησης και τις μεγαλύτερες μειώσεις στους μισθούς.

Αναλύοντας τις μεταβολές στην παραγωγική διάρθρωση της οικονομίας την περίοδο 2009-2016, παρατηρούμε τα εξής: Ο αγροτικός τομέας αναβαθμίζεται, κα-

θώς η συμβολή του στην παραγωγική διάρθρωση της χώρας αυξάνεται κατά 28,2%. Η βιομηχανία υποβαθμίζεται κατά 7,9% και το προϊόν της το 2016 αντιστοιχεί πλέον στο 15,8% της συνολικής παραγωγής, απέχοντας σημαντικά από τον στρατηγικό στόχο του 20% που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) για τις χώρες-μέλη της έως το 2020. Η μείωση αυτή αποδίδεται κυρίως στην υψηλή συρρίκνωση του τομέα των κατασκευών, του οποίου η συμβολή περιορίστηκε από 5,0% σε 2,4% (μεταβολή 52%). Οι αρνητικές επιπτώσεις στη βιομηχανία από την κάμψη της οικοδομικής δραστηριότητας φαίνεται πως αντισταθμίστηκαν μερικώς από τη βελτίωση της θέσης της μεταποίησης κατά 14,7%, προσεγγίζοντας το 2016 το 10% της συνολικής παραγωγής. Η αύξηση του μεριδίου της μεταποίησης κρίνεται θετική για τον διαρθρωτικό μετασχηματισμό της ελληνικής οικονομίας. Ωστόσο, εξακολουθεί να παραμένει σε πολύ χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με το αντίστοιχο μέσο μερίδιο της ΕΕ, το οποίο το 2016 κυμαίνονταν στο 16% (17% στην Ευρωζώνη). Πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι η παραπάνω εικόνα της παραγωγικής διάρθρωσης της οικονομίας προκύπτει ως αποτέλεσμα της υστέρησης που έδειξαν οι κλάδοι στην προς τα κάτω προσαρμογή του ΑΕΠ και δεν είναι αποτέλεσμα μετασχηματισμού δυναμικής μεγέθυνσης.

Η συμβολή του τομέα των υπηρεσιών στο συνολικό παραγόμενο προϊόν διατηρείται στο αξιοσημείωτα υψηλό ποσοστό του 80%, εμφανίζοντας κατά την περίοδο 2009-2016 οριακή αύξηση της τάξης του 0,59%. Όσον αφορά τους επιμέρους κλάδους των υπηρεσιών, η μεγαλύτερη μείωση εμφανίζεται στις

«Επαγγελματικές, επιστημονικές, τεχνικές και διοικητικές δραστηριότητες» (-24,3%) και ακολουθούν οι «Τέχνες, διασκέδαση και ψυχαγωγία, άλλες δραστηριότητες παροχής υπηρεσιών, οικιακό προσωπικό» (-13%). Στον αντίποδα, οι κλάδοι των υπηρεσιών που βελτιώνουν τη συμβολή τους στην παραγωγική διάρθρωση της χώρας είναι οι «Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες» (2,2%) και «Εμπόριο, μεταφορές, καταλύματα και εστίαση» (1,2%), ο τελευταίος κυρίως λόγω της ανθεκτικότητας και της αύξησης των τουριστικών δραστηριοτήτων.

Όσον αφορά την κατανομή των επενδύσεων, παρατηρούμε ότι σημειώνεται μικρή υποχώρησή τους στον τομέα των υπηρεσιών (από 77,7% σε 75,6%) σε όφελος του πρώτογενούς (αυξάνεται από 6,4% σε 7%) και του δευτερογενούς τομέα (αυξάνεται από 15,9% σε 17,3%). Στον τομέα της μεταποίησης προκύπτει ότι οι όποιες νέες επενδύσεις κατευθύνονται στους κλάδους χαμηλής και χαμηλής προς μέση τεχνολογίας. Στην πρώτη περίπτωση η μεταβολή στο ποσοστό επενδύσεων είναι της τάξης του 12,7% και στη δεύτερη του 77,4%. Αντιθέτως, μείωση του ποσοστού επενδύσεων εμφανίζουν οι κλάδοι μέσης προς υψηλή τεχνολογίας (-16%) και υψηλής τεχνολογίας (-29,8%). Τέλος, ως προς τον υπόλοιπο δευτερογενή τομέα προκύπτει επίσης μια αξιοσημείωτη μείωση του ποσοστού των επενδύσεων στη συνολική οικονομία, η οποία, όπως είδαμε και προηγούμενως, αποδίδεται κυρίως στη συρρίκνωση της οικοδομικής δραστηριότητας.

Στον τομέα των υπηρεσιών εμφανίζεται μετατόπιση της επενδυτικής δραστηρι-

ότητας από τον μη εμπορεύσιμο προς τον εμπορεύσιμο τομέα, ο οποίος αθροιστικά αυξάνει το ποσοστό του από 41,6% σε 43,4%. Η αύξηση του ποσοστού των επενδύσεων στις εμπορεύσιμες υπηρεσίες ευνοεί εκείνες που χαρακτηρίζονται ως υψηλής έντασης γνώσης, καθώς η συμβολή τους στις συνολικές επενδύσεις αυξάνεται από 9,3% σε 15,2% (+63,8%), ενώ στις αγοραίες υπηρεσίες χαμηλής έντασης γνώσης προκύπτει μείωση από 32,3% σε 28,2% (-12,80%).

Η εκτίμησή μας είναι ότι στη διάρκεια της κρίσης δεν παρατηρείται κάποια ουσιαστική αναδιάρθρωση του παραγωγικού συστήματος. Η βελτίωση της θέσης της μεταποίησης και της θέσης του αγροτικού τομέα είναι μια θετική εξέλιξη, αλλά ανεπαρκής ποσοτικά και ποιοτικά προκειμένου να ενεργοποιήσει μια διαδικασία τεχνολογικού και παραγωγικού μετασχηματισμού. Επίσης, πρέπει να διατηρηθεί και να συνεχιστεί και σε συνθήκες σταθερής και διατηρήσιμης ανάκαμψης της οικονομίας. Η απόλυτη κυριαρχία του τομέα των υπηρεσιών στο αναπτυξιακό μοντέλο της Ελλάδας συνεχίζεται και είναι αυτή που συντηρεί την ενδογενή αδυναμία της οικονομίας να πετύχει διατηρήσιμα πλεονάσματα στο εμπορικό ισοζύγιο.

Η Ελλάδα χρειάζεται ένα νέο ισορροπημένο μοντέλο ανάπτυξης, ένα επεκτατικό μείγμα εσωστρέφειας και εξωστρέφειας. Η επεκτατική εσωστρέφεια επιτυγχάνεται με την ανάπτυξη δραστηριοτήτων ικανοποίησης της εγχώριας δαπάνης με υποκατάσταση εισαγωγών. Η επεκτατική εξωστρέφεια επιτυγχάνεται με την αύξηση των εθνικών μεριδίων παραγωγής στην παγκόσμια αγορά.

Η ενδιάμεση έκθεση του ΙΝΕ για την Ελληνική Οικονομία και την Απασχόληση: (συνέντευξη του επ. Δ/ντή του ΙΝΕ ΓΣΕΕ Γιώργου Αργείτη στο www.insider.gr, 4/10/17)

Η συνέχιση της ίδιας πολιτικής με ή δίχως τον μανδύα του Μνημονίου περιορίζει τις δυνατότητες της ελληνικής οικονομίας και την οικονομική ανάπτυξη, σημειώνει ο επιστημονικός διευθυντής του ΙΝΕ ΓΣΕΕ και καθηγητής στο Οικονομικό Τμήμα του ΕΚΠΑ κ. Γιώργος Αργείτης τονίζοντας παράλληλα ότι το σημερινό της επίπεδο της οικονομίας δεν θα πρέπει να το θεωρήσουμε διατηρήσιμο αν δεν υπάρξει ένα «ισχυρό σοκ απασχόλησης και εισοδημάτων στην οικονομία».

Μιλώντας στο insider.gr ο κ. Αργείτης εκτιμά ότι τα νέα μέτρα λιτότητας που δεσμεύουν τη χώρα μετά την ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης του τρίτου προγράμματος και οι περικοπές επιδομάτων που θα γίνουν στο πλαίσιο της τρίτης αξιολόγησης θα συμπιέσουν περαιτέρω το διαθέσιμο εισόδημα και την κατανάλωση.

Ο επιστημονικός διευθυντής του Ινστιτούτου Εργασίας της ΓΣΕΕ παρουσιάζοντας τα στοιχεία της Ενδιάμεσης Έκθεσης για την ελληνική οικονομία και την απα-

σχόληση σημειώνει ότι η «δική μας άποψη είναι ότι δεν έχουν διαμορφωθεί οι προϋποθέσεις μετάβασης της οικονομίας σε μια σταθερή και ενδογενώς διατηρήσιμη δυναμική». «Εμείς δεν υιοθετούμε την εκτίμηση της κυβέρνησης, η οποία συστηματικά καλλιεργεί μια υπεραισιόδοξη εικόνα για να κρύψει την επιθετική πολιτική δημοσιονομικής λιτότητας που εφαρμόζει προκειμένου να δημιουργήσει πρωτογενή πλεονάσματα», προσθέτει.

Η κυβέρνηση δημιουργεί σιγά σιγά ένα δικό της success story, μάλιστα το υπουργείο Οικονομίας παρουσίασε πρόσφατα ένα δελτίο στο οποίο ανέφερε ότι πολλά θεμελιώδη μεγέθη της οικονομίας έχουν βελτιωθεί. Συμφωνείτε με αυτή την άποψη;

Αν πράγματι έχουν βελτιωθεί τα θεμελιώδη μεγέθη της οικονομίας, τότε η ασκούμενη οικονομική πολιτική είναι και η κατάλληλη και αποτελεσματική. Η φιλοσοφία όλων των Μνημονίων, και του τρίτου, πατάει πάνω στη συντηρητική οικονομική σκέψη η οποία με τη σειρά

της τροφοδοτεί τη νεοφιλελεύθερη ιδεολογική φαρέτρα της Δεξιάς. Η Αριστερά χρησιμοποιεί τα εργαλεία ανάλυσης της προοδευτικής οικονομικής σκέψης για να αναδείξει το έλλειμμα ρεαλισμού και αποτελεσματικότητας της ασκούμενης οικονομικής πολιτικής στην Ελλάδα και στην Ευρώπη. Συνεπώς, η κυβέρνηση είτε υιοθετεί την ασκούμενη οικονομική πολιτική, την οποία θεωρεί αποτελεσματική και πετυχημένη, οπότε ιδεολογικά ταυτίζεται πλέον με τη Δεξιά, είτε εφαρμόζει αυτή την πολιτική για να χτίσει το δικό της success story στο όνομα ενός δήθεν πραγματισμού για την έξοδο της χώρας από την κρίση, ενισχύοντας ωστόσο από τη μια πλευρά την πολιτική και ιδεολογική κυριαρχία αυτής της οικονομικής πολιτικής και από την άλλη τις αυταπάτες για την «αποτελεσματικότητά της».

Εμείς δεν υιοθετούμε την εκτίμηση της κυβέρνησης, η οποία συστηματικά καλλιεργεί μια υπεραισιόδοξη εικόνα για να κρύψει την επιθετική πολιτική δημοσιονομικής λιτότητας που εφαρμόζει προκειμένου να δημιουργήσει πρωτογενή πλεονάσματα. Στον δημόσιο διάλογο δίνεται έμφαση στην υπερφορολόγηση που έχει επιβάλει η κυβέρνηση όμως έχουν γίνει και μεγάλες μειώσεις δαπανών, κυρίως κοινωνικών δαπανών, επί των ημερών της. Η δική μας άποψη είναι ότι δεν έχουν διαμορφωθεί οι προϋποθέσεις μετάβασης της οικονομίας σε μια σταθερή και ενδογενώς διατηρήσιμη δυναμική. Η οικονομία είναι εξαρτημένη από εξωτερικές διαδικασίες δημιουργίας εισοδημάτων, όπως οι ξένες επενδύσεις και οι εξαγωγές. Πρακτικά όμως μόνο οι ξένες επενδύσεις μπορούν να έχουν επεκτατικό αποτέλεσμα, δεδομέ-

νης της διαρθρωτικής-παραγωγικής ανεπάρκειας της οικονομίας, που περιορίζει την προοπτική μιας σημαντικής αύξησης των εξαγωγών και καθιστά την εγχώρια δαπάνη εξαρτημένη από τις εισαγωγές. Οι παρεμβάσεις και τα πρόσθετα μέτρα λιτότητας που προβλέπονται θα υπονομεύσουν περαιτέρω την ενδογενή δυνατότητα της οικονομίας να υπερβεί τη στασιμότητά της και θα την καταστήσουν απολύτως εξαρτημένη από τις ξένες επενδύσεις. Η συνέχιση της ίδιας πολιτικής –με ή δίχως τον μανδύα του Μνημονίου–, η ενδογενής ανεπάρκεια της οικονομίας ως συνέπεια των Μνημονίων και η ολική εξάρτηση της οικονομίας από τις ξένες επενδύσεις θα δημιουργήσουν σημαντικούς περιορισμούς στον σχεδιασμό της οικονομικής πολιτικής τα αμέσως επόμενα χρόνια και υψηλή αβεβαιότητα ως προς τη διατηρησιμότητα της οικονομικής δυναμικής της χώρας.

Πόσο μεγάλη είναι τελικά η ζημιά που έχει γίνει στην ελληνική οικονομία από το 2010 και μετά;

Η ζημιά είναι πολύ μεγάλη τόσο σε όρους πραγματικών οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων όσο και στο πεδίο των δυνητικών δυνατοτήτων της χώρας. Θα αναφερθώ σε ορισμένες από αυτές, η καθεμία από τις οποίες προκαλεί σωρευτικές επιπτώσεις σε άλλα οικονομικά και κοινωνικά μεγέθη. Πρώτον, η δραματική αύξηση της ανεργίας όπου, αν συμπεριλάβουμε στο επίσημο ποσοστό τα πολύ υψηλά ποσοστά της υποαπασχόλησης, η οποία κατά τη διάρκεια της κρίσης έχει σχεδόν τριπλασιαστεί (από 99 χιλιάδες εργαζομένους το 2008 σε 267 χιλιάδες το 2017), και των απογο-

ητευμένων ανέργων, που επίσης υπερτριπλασιάζεται (από 37 χιλιάδες σε 109 χιλιάδες) την αντίστοιχη περίοδο, τότε στο β' τρίμηνο του 2017 το ποσοστό της ανεργίας κυμαινόταν στο 28,7%. Δεύτερον, η αποεπένδυση που έχει συμβεί. Οι επενδύσεις έχουν σταθεροποιηθεί σε ένα επίπεδο κατά 63% χαμηλότερο από αυτό του α' τριμήνου του 2008. Τρίτον, η μείωση της κατανάλωσης η οποία έχει σταθεροποιηθεί σε ένα επίπεδο χαμηλότερο κατά 24 ποσοστιαίες μονάδες από το αντίστοιχο του α' τριμήνου του 2008. Το σημερινό της επίπεδο δεν θα πρέπει να το θεωρήσουμε διατηρήσιμο αν δεν υπάρξει ένα ισχυρό σοκ απασχόλησης και εισοδημάτων στην οικονομία. Τα νέα μέτρα λιτότητας που δεσμεύουν τη χώρα μετά την ολοκλήρωση της δεύτερης αξιολόγησης του τρίτου προγράμματος και οι περικοπές επιδομάτων που θα γίνουν στο πλαίσιο της τρίτης αξιολόγησης θα συμπιέσουν περαιτέρω το διαθέσιμο εισόδημα και την κατανάλωση. Τέταρτον, η απόκλιση μεταξύ κατανάλωσης και διαθέσιμου εισοδήματος και η αρνητική νέα αποταμίευση των νοικοκυριών είναι ένας αποσταθεροποιητικός μακροοικονομικός μετασχηματισμός με αρνητικές επιπτώσεις στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Τέλος, επιβεβαιώνεται η εκτίμηση που είχαμε κάνει ως ΙΝΕ ΓΣΕΕ ότι οι πολιτικές εσωτερικής υποτίμησης έχουν ως συνέπεια την ενίσχυση δραστηριοτήτων χαμηλής τεχνολογικής έντασης στη μεταποίηση με αρνητικές επιπτώσεις στην παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας.

Ποιες είναι οι επιχειρήσεις και οι κλάδοι που έχουν χτυπηθεί περισσότερο και ποιοι δείχνουν αντοχές στην κρίση;

Όσον αφορά την παραγωγική διάρθρωση της οικονομίας παρατηρούμε μια αναβάθμιση του αγροτικού τομέα, καθώς η συμβολή του στο συνολικό παραγόμενο προϊόν αυξάνεται κατά 28,2%. Η βιομηχανία υποβαθμίζεται κατά 7,9% και το προϊόν της το 2016 αντιστοιχεί πλέον στο 15,8% της συνολικής παραγωγής, λόγω κυρίως της συρρίκνωσης του τομέα των κατασκευών. Η συμβολή του τομέα των υπηρεσιών διατηρείται στο αξιοσημείωτα υψηλό ποσοστό του 80,0%. Οι κλάδοι των υπηρεσιών που βελτιώνουν τη συμβολή τους στην παραγωγική διάρθρωση της χώρας είναι οι «Χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές δραστηριότητες» και «Εμπόριο, μεταφορές, καταλύματα και εστίαση». Πρέπει ωστόσο να σημειωθεί ότι η εικόνα αυτή δεν είναι το αποτέλεσμα μετασχηματισμού στο πλαίσιο μιας διαδικασίας δυναμικής μεγέθυνσης, αλλά συνέπεια της σχετικής προσαρμογής τους στην κατάρρευση της εγχώριας δραστηριότητας. Συνεπώς, στη διάρκεια της κρίσης δεν παρατηρείται κάποια ουσιαστική αναδιάρθρωση του παραγωγικού συστήματος. Η απόλυτη κυριαρχία του τομέα των υπηρεσιών στο αναπτυξιακό μοντέλο της Ελλάδας συνεχίζεται και είναι αυτή που συντηρεί την ενδογενή αδυναμία της οικονομίας να πετύχει διατηρήσιμα πλεονάσματα στο εμπορικό ισοζύγιο.

Τι είδους επενδύσεις χρειάζεται η χώρα; Και πώς μπορούμε να τις προσελκύσουμε;

Αν δούμε τον χάρτη της κατανομής των επενδύσεων, θα διαπιστώσουμε ότι στον τομέα της μεταποίησης οι όποιες νέες επενδύσεις κατευθύνονται σε δραστη-

ριότητες που χαρακτηρίζονται από χαμηλή και χαμηλή προς μέση τεχνολογία. Παρατηρείται μείωση του ποσοστού των επενδύσεων στους κλάδους μέσης προς υψηλή τεχνολογίας (-16%) και υψηλής τεχνολογίας (-29,8%). Αυτή είναι η εικόνα μιας οικονομίας που είναι εγκλωβισμένη σε παραγωγικό/ανταγωνιστικό αδιέξοδο και που θα είναι διαχρονικά εξαρτημένη από τις εισαγωγές. Δεν μπορεί να υπάρξει παραγωγική ανασυγκρότηση αν δεν αλλάξει η παραπάνω κατάσταση με ενίσχυση των επενδύσεων στους κλάδους υψηλής τεχνολογίας. Στον τομέα των υπηρεσιών εμφανίζεται μετατόπιση της επενδυτικής δραστηριότητας από τον μη αγοραίο τομέα προς τον αγοραίο τομέα και σε υπηρεσίες υψηλής έντασης γνώσης με αιχμή τους κλάδους των τηλεπικοινωνιών, της πληροφορικής, της διαφήμισης και της έρευνας αγοράς.

Στο πεδίο της προσέλκυσης νέων επενδύσεων η κυρίαρχη προσέγγιση στον δημόσιο διάλογο εκφράζει περισσότερο ιδεολογικές προκαταλήψεις. Η κυρίαρχη ιδέα είναι ότι, αν μειώσουμε τους φόρους, η Ελλάδα θα γίνει επενδυτικός παράδεισος. Η ιδέα αυτή είναι η ουσία της νεοφιλελεύθερης ιδεολογίας, αλλά δεν λαμβάνει υπόψη χιλιάδες μελέτες που δείχνουν ότι οι προσδιοριστικοί παράγοντες της επένδυσης είναι πολλοί και απλώνονται μεταξύ της βιομηχανικής στρατηγικής, του μοντέλου παραγωγικής διάρθρωσης και ανάπτυξης και του επιπέδου της ζήτησης στην οικονομία. Η Ελλάδα χρειάζεται ένα νέο ισορροπημένο μοντέλο ανάπτυξης, ένα επεκτατικό μείγμα εσωστρέφειας και εξωστρέφειας. Η επεκτατική εσωστρέφεια επιτυγχάνεται με την ανάπτυξη δραστηριοτήτων

ικανοποίησης της εγχώριας δαπάνης με υποκατάσταση εισαγωγών. Η επεκτατική εξωστρέφεια επιτυγχάνεται με την αύξηση των εθνικών μεριδίων παραγωγής στην παγκόσμια αγορά.

Το μισθολογικό κόστος έχει μειωθεί σημαντικά στην Ελλάδα του 2017 σε σχέση με την Ελλάδα του 2009, όμως η ανεργία έχει εκτιναχθεί. Αρκούν οι χαμηλοί μισθοί για να κάνουν την Ελλάδα πιο ανταγωνιστική;

Η πολιτική της εσωτερικής υποτίμησης είχε ως στόχο τη μείωση των μισθών και των εργασιακών δικαιωμάτων. Αν εξετάσουμε την κλαδική κατανομή του μέσου ονομαστικού μισθού στον ιδιωτικό τομέα παρατηρούμε ότι όλοι οι κλάδοι εμφανίζουν μειώσεις, που κατά μέσο όρο φτάνουν το 18,1%. Οι κλάδοι στους οποίους εμφανίζονται οι μεγαλύτερες μειώσεις είναι της εκπαίδευσης, της διασκέδασης και του τουρισμού. Αντίθετα, οι κλάδοι με τις μικρότερες μειώσεις είναι της διαχείρισης ακίνητης περιουσίας, μεταφοράς και αποθήκευσης, και των ορυχείων. Ο μέσος μισθός στη μεταποίηση μειώθηκε κατά 17,8%, στις κατασκευές κατά 19,8%, και στο εμπόριο κατά 19,9%. Τι άλλαξε στο αναπτυξιακό μοντέλο της οικονομίας;

Η αύξηση του όγκου των εξαγωγών είναι μικρή. Κάποιοι ισχυρίζονται ότι η Ελλάδα έγινε πιο εξωστρεφής, καθώς αυξήθηκε το ποσοστό των εξαγωγών στο ΑΕΠ. Αποκρύπτουν ότι η αύξηση αυτή οφείλεται στην κατάρρευση του ΑΕΠ. Η βελτίωση της ανταγωνιστικότητας κόστους είχε περιορισμένα οφέλη και μόνο σε κάποιους κλάδους της οικονομίας. Την ίδια στιγμή η προς τα κάτω προσαρμογή του κόστους

εργασίας εγκλώβισε τις επενδύσεις σε παραδοσιακούς κλάδους χαμηλής τεχνολογικής έντασης αναπαράγοντας το έλλειμμα διαρθρωτικής ανταγωνιστικότητας της οικονομίας. Η μείωση των μισθών είναι μια μη βιώσιμη στρατηγική βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας. Υπάρχουν πολλοί άλλοι παράγοντες που παίζουν ρόλο στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, ανάμεσα σε αυτούς και η ποιότητα της επιχειρηματικότητας.

Τελικά χρειαζόμαστε περισσότερο ή λιγότερο κράτος; Μέχρι πού πρέπει να φθάνει η ιδιωτική πρωτοβουλία και μέχρι πού η κρατική παρέμβαση για να έχουμε ανάπτυξη;

Η αντίθεση μεταξύ κράτους και αγοράς υπάρχει μόνο στις ακραίες πολιτικές ιδεολογίες, που χαρακτηρίζονται από μεγάλο έλλειμμα ρεαλισμού. Βέβαια, οι ιδεολογίες αυτές λειτουργούν ως μήτρες παραγωγής ιδεοληψιών που διαμορφώνουν τον τρόπο σκέψης αυτών που τις υιοθετούν και συνεπώς τις πεποιθήσεις τους, την πολιτική τους συμπεριφορά, τις αποφάσεις και τις παρεμβάσεις τους. Στην πραγματικότητα το κράτος και η αγορά είναι δύο θεσμοί που βρίσκονται μεταξύ τους σε μια εξελικτική αλληλεπίδραση. Το μέγεθος και η ποιότητα του ενός εξαρτάται από το μέγεθος και την ποιότητα του άλλου. Δυστυχώς ο δημόσιος διάλογος στη χώρα μας γίνεται με όρους αφηρημένης πολιτικής ιδεολογίας και όχι με όρους ρεαλιστικής οικονομικής θεωρίας. Κυριαρχεί η πεποίθηση ότι το ελληνικό κράτος είναι μεγάλο. Μήπως φαίνεται μεγάλο επειδή ο ιδιωτικός τομέας είναι μικρός; Στις καπιταλιστικές οικονομίες ο κρατικός τομέας δημιουργεί

ροές εισοδήματος που σταθεροποιούν και μεγεθύνουν τον ιδιωτικό τομέα και αντίστροφα. Αν αυτή η αλληλεπίδραση διαταραχθεί, π.χ., αν ο ιδιωτικός τομέας εκδηλώνει επενδυτική ανεπάρκεια με όρους ενός δυναμικού αναπτυξιακού μοντέλου, και επιπλέον φοροδιαφεύγει, εισφοροδιαφεύγει κ.λπ., τότε ο κρατικός τομέας αναπόφευκτα συσσωρεύει ελλείμματα και χρέος και συντηρεί μια άνιση σχέση, η οποία σωρευτικά δημιουργεί αυταπάτες για τη σχέση των δύο θεσμών. Αυτή η σωρευτική διαδικασία δημιουργίας αυταπατών είναι ένα από τα σημαντικά κεφάλαια της ελληνικής οικονομικής ιστορίας.

Πόσο μεγάλο πρόβλημα είναι τελικά το brain drain και πώς μπορούμε να το σταματήσουμε;

Το πρόβλημα του brain drain είναι εξαιρετικά σημαντικό, καθώς πρώτα η χώρα και μετά η οικονομία χάνει το καλύτερα εκπαιδευμένο και καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό της. Για να το σταματήσουμε, πρέπει να γίνουν πάρα πολλά, από την αλλαγή του μοντέλου ανάπτυξης μέχρι την αλλαγή του μοντέλου επιχειρηματικότητας της χώρας. Πρόσφατα το ΚΑΝΕΠ της ΓΣΕΕ δημοσίευσε μια μελέτη για τη σχέση εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας. Ένα από τα συμπεράσματα της μελέτης είναι ότι ο επιχειρηματικός τομέας στην Ελλάδα αναζητά εργαζομένους με πτυχίο, μεταπτυχιακό, κ.ά, προσφέρει θέσεις εργασίας προσόντων λυκείου και δίνει αμοιβές για προσόντα γυμνασίου. Αν σε αυτήν την πραγματικότητα προσθέσουμε και την κρίση, μπορούμε να καταλάβουμε γιατί υπάρχει brain drain και γιατί θα συνεχίσει να υπάρχει.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΙΝΕ/ΓΣΕΕ

12-13 Ιουλίου 2017

Συμμετοχή του ΙΝΕ-ΓΣΕΕ (Χρ. Τριανταφύλλου) σε συνάντηση ομάδας εργασίας του Ευρωπαϊκού Συνδικαλιστικού Ινστιτούτου (ETUI) στις Βρυξέλλες, για την προετοιμασία ευρωπαϊκού σεμιναρίου με θέμα «*Η Λερναία Υδρα της επισφαλούς εργασίας*», που θα πραγματοποιηθεί στην Αθήνα τον Νοέμβριο 2017.

4-5 Σεπτέμβρη 2017

Συμμετοχή του ΙΝΕ-ΓΣΕΕ (Χρ. Τριανταφύλλου) σε συνεδρίαση της παιδαγωγικής συμβουλευτικής επιτροπής του Ευρωπαϊκού Συνδικαλιστικού Ινστιτούτου (ETUI) στις Βρυξέλλες, με θέματα εργασίας τον απολογισμό και προγραμματισμό των δραστηριοτήτων και την παιδαγωγική εξειδίκευση του προγράμματος συνδικαλιστικής επιμόρφωσης του ETUI για την επόμενη περίοδο.

4 Οκτωβρίου 2017

Ο επιστημονικός Διευθυντής του ΙΝΕ Γιώργος Αργείτης, σε ημερίδα που διοργανώθηκε από το ΙΝΕ και την ΓΣΕΕ, στο Τιτάνια στην Αθήνα, παρουσίασε τα ευρήματα της Ενδιάμεσης Ετήσιας Έκθεσης για την Ελληνική Οικονομία και την Απα-

σχόληση για το 2017. Προηγήθηκε παρέμβαση του Προέδρου της ΓΣΕΕ Γιάννη Παναγόπουλου.

6 Οκτωβρίου 2017

Το Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ Π.Δ.Ε. και το Εργατοϋπαλληλικό Κέντρο Πάτρας διοργάνωσαν διημερίδα με θέμα: «*Η τρέχουσα κατάσταση & οι προοπτικές της ελληνικής οικονομίας*». Κεντρικός ομιλητής ήταν ο Επιστημονικός Δ/ντής του ΙΝΕ Γιώργος Αργείτης, ο οποίος στην εισήγησή του ανέλυσε τις τρέχουσες εξελίξεις στην οικονομία και παρουσίασε ευρήματα από την Ενδιάμεση Έκθεση για την Ελληνική Οικονομία και την Απασχόληση 2017.

Στον ίδιο χώρο, τόσο κατά τη διάρκεια της ημερίδας, όσο και το Σάββατο 7/10/2017, νομικοί συνεργάτες του ΙΝΕ ΓΣΕΕ απάντησαν σε ερωτήματα και προβληματισμούς που αφορούσαν είτε τα εργασιακά δικαιώματα (συμβάσεις, αποδοχές, άδειες κ.λπ.) είτε το κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα (θεμελίωση και κατοχύρωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος, συντάξεις χρειάς κ.λπ.).

ΙΝΕ/ΓΣΕΕ
Ιουλιανού 24, Τ.Κ. 104 34
Κωδ. 3385